

- Policy
- Plan
- **Riktlinje**
- Handlingsplan
- Rutin
- Instruktion

Mål och riktlinjer - Minoritetspolitiska arbetet i Degerfors kommun

Dokumenttyp Mål och Riktlinjer Nationella minoriteter i Degerfors	Beslutsinstans
Dokumentet gäller	Dokumentansvarig Aulis Syväjärvi, Samordnare Finskt förvaltningsområde
Revideringar	
Datum för beslut	Diarienummer

Innehållsförteckning

1. Inledning

2 Bakgrund

3 Aktuell lagstiftning

4 Minoritetslagen

4.1 Grundskyddet

4.2 Särskilda rättigheter inom förvaltningsområden

5 Nationella mål för det minoritetspolitiska arbetet

5.1 Diskriminering och utsatthet

5.2 Inflytande och delaktighet

5.3 Språk och kulturell identitet

6 Uppföljning

7 Ny utredning

Mål och riktlinjer - Minoritetspolitiska arbetet i Degerfors kommun

1 Inledning

Detta styrdokument är kommunövergripande för Degerfors kommuns arbete med nationella minoriteter och är till för att skydda deras språk och kultur.

Styrdokumentet ger en introduktion till de fem nationella minoriteterna, Sveriges internationella åtaganden inom området samt de svenska lagar som reglerar hur myndigheter ska verka för minoriteternas rättigheter. Mål och riktlinjer beskriver kommunens skyldighet enligt nationell lagstiftning och hur detta innebär praktiskt för hur Degerfors kommun väljer att arbeta med nationella minoriteter samt hur ansvaret fördelas.

Minoritetspolitiska mål och riktlinjer omfattar alla förvaltningar i Degerfors kommun.

Styrdokumentet är uppdelat under följande områden:

- Information om rättigheter
- Skydda och främja språk och kultur
- Inflytande och delaktighet
- Äldreomsorg på minoritetsspråk
- Särskilt skyddade minoritetsspråk i kontakt med kommunen

2 Bakgrund

Sverige har erkänt fem nationella minoriteter: Judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. **Nationell minoritet** är fastställt i svensk lagstiftning (Minoritetslagen) att vara en grupp som ska uppfylla följande kriterier:

- Ha en uttalad samhörighet som går att urskilja från övrig befolkning
- Ha en religiös, språklig, traditionell eller kulturell särart som de inte delar med andra
- Ha uttalad vilja och strävan att behålla sin identitet
- Ha historiska eller långvariga band med Sverige.

De erkända nationella minoritetsspråken är jiddisch, romani chib, finska, samiska och meänkieli.

Språken finska, samiska och meänkieli är särskilt skyddade, vilket innebär att kommunerna har förstärkta skyldigheter i myndighetsutövningen vad gäller dessa språk.

Lagstiftningen bygger på **Självidentifikationsprincipen** vilket innebär att varje individ själv avgör om hen tillhör någon eller några av de nationella minoriteterna.

Degerfors kommun ingår i förvaltningsområde för det finska språket sedan 2014 efter frivillig anslutning. Från 1 januari 2019 ingår 100 kommuner samt 15 regioner i Sverige i förvaltningsområden för finska, samiska och meänkieli. Degerfors kommun får statsbidrag för vissa merkostnader som anslutningen innebär.

Källor: Länsstyrelsen Stockholm samt www.minoritet.se

3 Aktuell lagstiftning

Internationella åtaganden om nationella minoriteter

Det internationella arbetet för mänskliga rättigheter utgår ifrån Förenta Nationernas (FN) allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948.

De efterföljande konventionerna, är till skillnad från förklaringen, juridiskt bindande för Sverige.

I konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter eller språkliga minoriteter ska de som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar ha sitt eget kulturliv, bekänna sig till och utöva sin egen religion och använda sitt eget språk.

I barnkonventionen, artikel 30, anges att i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en ursprungsbefolkning ska ett barn som tillhör en sådan grupp inte förvägras rätten tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha rätt till eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sig av sitt eget språk.

Även i Agenda 2030 omnämns mål som har kopplingar till de nationella minoriteternas rättigheter. Bland annat vad gäller mål om god utbildning för alla samt mål om minskad ojämlikhet.

Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter innehåller bestämmelser som garanterar nationella minoriteter en mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Svensk lagstiftning om nationella minoriteter

Den 1 januari 2010 trädde lagen (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Minoritetslagen) i kraft i Sverige. Det innebär att minoritetsspråken ska skyddas och främjas, de nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sin kultur.

Källa: Länsstyrelsen Stockholm

Även andra lagar inom Sverige fastställer de nationella minoriteternas rättigheter.

Socialtjänstlagen (2001:453) fastställer att kommunen ska verka för att det finns tillgång till personal med kunskap i de nationella minoritetsspråken där det behövs i omvårdnaden av äldre människor.

I **språklagen** (2009:600) anges de nationella minoritetsspråken samt det allmännas särskilda ansvar att främja målgruppens möjligheter att lära sig samt utveckla sitt minoritetsspråk.

I **skollagen** (2010:800) slås rätten fast till modersmålsundervisning i elevens nationella minoritetsspråk.

Bibliotekslagen (2013:801) anger att biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har ett annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på de nationella minoritetsspråken.

Diskrimineringslagen (2008:567) fastställer att det förbjudet att missgynna någon på grund av personens etniska tillhörighet.

4 Minoritetslagen: Lag (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Den 1 januari 2010 trädde lagen (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk (Minoritetslagen) i kraft i Sverige. Det innebär att minoritetsspråken ska skyddas och främjas, de nationella minoriteterna ska kunna behålla och utveckla sin kultur.

Förvaltningsmyndigheter är skyldiga att informera om minoriteternas rättigheter och ge de nationella minoriteterna inflytande i egna frågor. 2018 gjordes en ny översyn av lagen som trädde i kraft den 1 januari 2019.

4.1 Grundskyddet – allmänna bestämmelser

Alla kommuner och myndigheter i Sverige ska följa de allmänna bestämmelserna i minoritets-lagen (SFS 2009:724). De allmänna bestämmelserna innebär att:

- Kommuner och regioner ska informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter och om det allmännas ansvar enligt minoritetslagen och om de föreskrifter som lagen hänvisar till. Detsamma gäller statliga förvaltningsmyndigheter vars verksamhet är viktig för de nationella minoriteterna eller minoritetsspråken.
- Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. De ska även främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige.
- Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.
- Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med minoriteterna i sådana frågor. Samråd ska ske genom att förvaltningsmyndigheten för en strukturerad dialog med de nationella minoriteterna i syfte att kunna beakta deras synpunkter och behov i myndighetens beslutsfattande.
- Förvaltningsmyndigheter ska särskilt främja barn och ungas möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem och anpassa formerna för detta till deras förutsättningar.
- Kommuner och regioner ska anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete. Uppgifter om dessa ska på begäran lämnas till Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget

Källa: Länsstyrelsen Stockholm

Degerfors kommuns mål är att informera judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar om deras rättigheter och om det allmännas ansvar, samt att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Degerfors kommun.

Degerfors kommuns mål är att ge de nationella minoriteterna inflytande i frågor som berör dem och att samråda med minoriteterna i sådana frågor som berör dem genom en strukturerad dialog. Barn och unga samt seniorers möjligheter till inflytande och samråd i frågor som berör dem ska främjas särskilt. Degerfors kommun förbehåller sig rätten att bestämma hur dialogen ska utformas.

4.2 Särskilda rättigheter inom förvaltningsområden

Utöver de allmänna bestämmelserna gäller särskilda rättigheter för finska, meänkieli och samiska inom så kallade förvaltningsområden. Degerfors ingår i finskt förvaltningsområde och därför gäller det förstärkta skyddet endast för det finska språket inom Degerfors kommun.

Det förstärkta skyddet inom respektive förvaltningsområde är beskrivet i minoritetslagen och innebär bland annat att:

- Enskilda har rätt att använda språken vid muntliga och skriftliga kontakter med myndigheter i enskilt ärende där myndigheten är beslutsfattare.
- Myndigheten är skyldig att ge svar på samma språk samt på begäran ge en skriftlig översättning av beslut och motivering. Myndigheten kan bestämma särskild tid och plats där servicens ges på minoritetsspråk.
- Förvaltningskommuner skall verka för att det finns tillgång till personal med kunskaper i minoritetsspråken.
- Kommuner har särskilda skyldigheter att erbjuda förskola och äldreomsorg, helt eller till väsentlig del, om någon i förvaltningsområdet önskar detta.

Finska, meänkieli och samiska i förskola, viss annan pedagogisk verksamhet och äldreomsorg

17 § Rätten för enskilda att i vissa fall erbjudas förskola och viss annan pedagogisk verksamhet på finska, meänkieli eller samiska regleras i 8 kap. 12 a § och 25 kap. 5 a § skollagen (2010:800). *Lag (2018:1367)*.

18 § En kommun som ingår i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. *Lag (2018:1367)*.

18 a § En kommun som inte ingår i något förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska, om kommunen har tillgång till personal med sådana språkkunskaper. Detsamma gäller för en kommun som ingår i ett förvaltningsområde för ett visst språk vad gäller övriga språk. *Lag (2018:1367)*.

18 b § Kommunen ska inom ramen för sådan omsorg som erbjuds enligt 18 och 18 a §§ beakta de äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet. *Lag (2018:1367).*

18 c § Kommunen ska informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som anges i 18 och 18 a §§.
Lag (2018:1367).

Källa: Länsstyrelsen Stockholm samt Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk

Degerfors kommuns mål är att ge finskspråkiga invånare möjlighet att använda det finska språket vid muntliga och skriftliga kontakter i enskilt ärende där Degerfors kommun är beslutsfattare, om önskemål finns, samt att ge muntliga svar på finska eller skriftlig översättning till finska av beslut och motivering vid begäran. Degerfors kommun förbehåller sig dock rätten att bestämma tid och plats för service på finska.

Degerfors kommuns mål är att verka för att det finns tillgång till personal som kan finska och att personalen som kan finska får möjlighet att använda språket i tjänsten, i synnerhet inom äldreomsorg och förskola, eftersom Degerfors kommun ska erbjuda äldreomsorg och förskola på finska helt eller till väsentlig del om någon medborgare bosatt i kommunen önskar detta. Kunskaper i finska bör därför ses som en merit för personal som arbetar i Degerfors kommun och för personer som söker arbete inom Degerfors kommun, i synnerhet inom sektor vård och omsorg samt sektor barn och utbildning.

Degerfors kommuns mål är att beakta finskspråkiga äldres behov av att upprätthålla sin kulturella identitet inom äldreomsorgen genom att bibehålla traditioner inom högtider, mat, musik, tidningar, böcker och aktuella TV-program.

Degerfors kommun ska också informera den som ansöker om bistånd inom ramen för äldreomsorgen om möjligheterna till service och omvårdnad på finska.

Huvudregeln är att rätten till äldreomsorg på finska gäller den som är bosatt i Degerfors kommun då ansökan görs om bistånd inom ramen för äldreomsorgen.

5 Nationella mål för det minoritetspolitiska arbetet

Målet för minoritetspolitiken beslutades av riksdagen i samband med att ett samlat politikområde inrättades år 2000. Detta är att ge skydd för de nationella minoriteterna och att stärka deras möjlighet till inflytande, samt att stödja de historiska minoritetsspråken så de hålls levande. Det övergripande målet har tre delområden:

- Diskriminering och utsatthet
- Inflytande och delaktighet
- Språk och kulturell identitet

Källa: Regeringens proposition 2017/18:199,
En stärkt minoritetspolitik, sidan 19.

5.1 Diskriminering och utsatthet

Att ge skydd åt de nationella minoriteterna innebär att diskriminering på grund av etnicitet eller tillhörighet till nationell minoritet skall motverkas. De nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor, vilket innebär att samhället ska motverka missgynnande och utsatthet av de nationella minoriteterna.

Källa: www.minoritet.se

Degerfors kommuns mål är att sverigefinnar, judar, romer, samer och tonedalingar inte ska uppleva diskriminering på grund av tillhörighet till nationell minoritet och att de nationella minoriteterna ska ges förutsättningar att delta i samhällslivet på lika villkor i Degerfors kommun.

5.2 Inflytande och delaktighet

Att stärka de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande innebär att de nationella minoriteterna ges reellt inflytande i frågor som berör dem. Utarbetande av olika former för inflytande inom de nationella minoriteterna bör främjas

Källa: www.minoritet.se

Degerfors kommuns mål gällande inflytande och delaktighet finns under rubrik 4.1.

5.3 Språk och kulturell identitet

Att stödja de nationella minoritetsspråken så att de hålls levande innebär att de nationella minoriteterna ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt minoritetsspråk, samt utveckla en egen kulturell identitet. De nationella minoritetsspråken, som utgör en del av det svenska kulturarvet, ska kunna bevaras och utvecklas som ett levande språk i Sverige. Det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket skall främjas särskilt.

Källa: www.minoritet.se samt Lag (SFS 2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, 4§.

Degerfors kommuns mål är att skydda och främja de nationella minoritetsspråken och de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur, det gäller såväl seniorverksamhet som barn och unga. Kulturverksamhet som synliggör de nationella minoritetsspråken och minoritetskultur ska därför prioriteras inom Degerfors kommun. Kulturverksamhet kan exempelvis vara film, teater, musik, föreläsningar, litteratur samt mat och måltidstraditioner.

6 Uppföljning

Minoritetspolitiken följs upp på nationell nivå av Länsstyrelsen i Stockholm samt Sametinget.

Uppföljningsmyndigheterna ger årligen ut en rapport om minoritetspolitikens utveckling under föregående år. Denna uppföljningsrapport utgör underlag för regeringens omvärldsanalys och kontinuerliga bedömning av utvecklingen på området. Europarådet genomför kontinuerligt granskning av Sveriges efterlevnad av ramkonventionen och språkstadgan.

Källa: Regeringens proposition 2017/18199, En stärkt minoritetspolitik, sid. 19.

7 Ny utredning

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 att tillsätta en utredning med uppdrag att närmare analysera och föreslå hur ansvaret för samordning, utveckling och uppföljning av minoritetspolitiken ska organiseras nationellt. Utredningen ska även föreslå hur det minoritetspolitiska uppföljningssystemet kan förbättras.

Syftet med uppdraget är att åstadkomma en ändamålsenlig organisering av uppgifterna för att bidra till en stärkt minoritetspolitik.

Utredningen

Högre växel i minoritetspolitiken – Stärkt samordning och uppföljning.
(SOU 2020:27)

Utredningen har bl.a. kommit fram till att ge Institutet för språk och folkminnen (Isof) det nya myndighetsansvaret för den nationella minoritetspolitikens utveckling, samordning och uppföljning med kommuner och regioner. Myndighetsansvaret gäller för de nationella minoriteterna tornedalingar, sverigefinnar, judar och romer. Sametinget får ett renodlat ansvar för de samiska frågorna. Den myndighet som idag har ansvar för detta är Länsstyrelsen i Stockholm. Utredningen föreslår att den nya myndigheten (Isof) börjar sitt uppdrag 1 januari 2022.

Även webbplatsen www.minoritet.se kommer att ansvaras av Isof.

För att klara av uppdraget samt den kommande förstärkningen av minoritetspolitiken kommer Isof att få nödvändiga resurser till detta. Bedömningen är att Isof har en lång tidigare erfarenhet av att arbeta med våra minoritetsspråk och historia samt att man är en mindre och flexibel myndighet som kan möta framtidens behov och utmaningar inom politikområdet.

Utredningen ger även förslag på att minoritetspolitikens tre delområden ersätts med följande **fyra** delmål.

1. Frihet från diskriminering och annan negativ särbehandling
2. Inflytande och delaktighet.
3. Kulturell identitet
4. Levande minoritetsspråk

